Koraki v vzgoji, ki nosi upanje

Slavi Snoj je vzgojiteljica, ki je začela uvajati metodo in elemente pedagogike skupnosti po ideji Chiare Lubich v vrtcih v Srbiji, Makedoniji in Sloveniji. Je upokojena pedagoška vodja *Vrtca Sončni žarek*. Bogate pedagoške izkušnje dela z otroki, oblikovanja kolektiva, osebnostne rasti vzgojitelja in lika vodje vrtca ter snovanja pedagoškega projektnega dela deli z nastajajočo mrežo vrtcev pedagogike skupnosti.

Veliko veselje je prevzelo naša srca, ko smo pred 15 leti odpirali Vrtec Sončni žarek. ***Vizija pedagogike skupnosti je takrat v nas budila neustavljivo željo in strast, da bi vzgajali nove ljudi, najmlajše generacije otrok, tiste, s katerimi se začne proces vzgoje in ki bodo jutri v svoji prihodnosti lahko živele za dobro svojega naroda in hkrati vsega človeštva.***

Foto: Benedikt Lavrih

Zakaj pedagogika skupnosti?

Zato, ker v center vzgojnega delovanja postavlja človeško bitje, osebo. Osnovna človekova potreba je, da bi bil spoštovan in priznan kot edinstveno in neponovljivo bitje ter kot tak velik dar za vse človeštvo. Iz tega razumemo, da človeško bitje enostavno ni objekt, ki se ga lahko izkorišča, se z njim manipulira, se ga ponižuje ali razvrednoti. Človeštvo je v vsakem zgodovinskem obdobju na preizkušnji, da ne zamegli pogleda na vrednost človeškega bitja.

Z velikim spoštovanjem uporabljam besedo pedagogika, saj kot veda zavzema tisti del družbenega sistema, ki pomaga ohranjati družbeni red in je prenašalka družbenih vrednot. Kot takšna v sebi nosi moč in vizijo prihodnosti sveta. Pedagogika skupnosti želi človeku vrniti njegovo dostojanstvo in mu pri tem pomagati.

Chiara Lubich je ob podelitvi častnega doktorata iz pedagogike in psihologije (Lubich, 1999, 2000) v svoji misli poudarila, da je vsako človeško bitje dar. Ni pa dovolj, da je samo dar, obenem mora biti tudi darovalec, torej dar za druge.

Oba z ženo sva zaposlena v vrtcu in z veseljem ugotavljava, da je najin odnos v vrtcu na višji ravni. Ne samo drugim, tudi drug drugemu se zahvaliva, drug drugega nagovoriva s prijaznimi besedami, prosiva za pomoč, priskočiva itn. Doma pa je to še vedno drugače. Zato bi želela, da bi bilo čim manj teh odstopanj in da bi način, s katerim odnose gradimo v vrtcu, postal način življenja tudi med nami v družini.

V vrtcu izkušamo, da če oseba stopi na pot osebnostne rasti in tako živi, odkrije, da je dar, in to ji daje psihološko gotovost, ta pa daje smisel njenemu življenju in tudi moč, da gre lahko iz sebe, da živi, ljubi in gradi skupnost. V tej medsebojni podelitvi in medsebojnem darovanju se lahko razvija in nastaja nova kultura in zaživijo vrednote.

Primer: *Od nekdaj je v meni živo prepričanje, da mi vrtec (ne kot zgradba) z moralnega vidika pripada, zato vsak, še tako skrit kotiček v njem privlači mojo pozornost in ustvarjalnost, torej lahko postane del 'režiserjevega navdiha'. Zato mi je bilo in mi je naravno, da se lotim pometanja, pomivanja, urejanja prostorov in v vseh letih službovanja se nikoli nisem vprašala, ali je to moje delo. Metla, krpa ali kar koli drugega so zame vedno sredstvo oz. pot ljubezni do sodelavca, otrok, staršev, obiskovalcev vrtca. To mi pomaga, da lahko razumem drugega, da ga lahko spoštujem v težavnosti in naporu njegovega dela, hkrati pa doživljam veselje ob spreminjanju iste miselnosti v vzgojnem osebju, ki prav zato doživlja, da je vrtec mesto, kjer se rojevajo medsebojni odnosi, s tem pa se udejanjajo, živijo in prenašajo vrednote …*

Tako prihaja na površino psiho-pedagoški razvoj celovite osebnosti, kjer psihologija in pedagogika pridobivata na dinamičnosti, ki ju odpira tudi onostranstvu. In takrat se naša lastna volja usmerja v ljubezen do vsakega človeka.

Ljubezen je izziv za vzgojo v vrtcu. Zakaj?

Fromm pravi: »Ni mogoče doseči zadovoljstva v individualni ljubezni, če človek ni sposoben ljubiti svojega bližnjega brez resnične ponižnosti, poguma, vere in discipline. V kulturi, kjer so te vrline redke, je sposobnost ljubiti neizogibno izjemen dosežek. Torej zahteva znanje in trud.«

Takšno ljubezen, o kateri govorita Chiara Lubich in Erich Fromm, v svojem vsakda-

njem življenju poskušamo spoznavati in živeti v naši ustanovi. Izkušnja nas uči, da je to proces, ki se ne bo nikoli končal. Potrebna je nenehna vaja, kajti vaja dela mojstra. Vajo dela vsak sam v vsakem trenutku življenja in nihče je ne more delati namesto njega.

Primer: *Sodelavca Mojca in Marcel sta med drugim odgovorna tudi za kabinet, kjer imamo didaktični material. Prostor je zelo majhen in potrebna je velika mera potrpežljivosti, da je redno vzdrževan. Izvedeli smo, da naslednji dan v vrtec prihajajo pomembni gostje. Mojca je bila prav ta dan odsotna, Marcelu pa smo pomagali še drugi in kar precej stvari brez reda strpali v kabinet. Vedeli smo, da to ni v redu, pa vendar ... Naslednji dan je po obisku prišla Mojca in zagledala kabinet. Ni mogla skriti žalosti in ostala je brez besed. Marcel je razmišljal, kaj naj stori. Po duši je igralec, umetnik, Mojca prav tako. Odločil se je in v kotičku, kjer imamo gledališki oder, začel improvizirati gledališko igro. V kratkem času je priklical nasmeh na Mojčin obraz. Marcel ji je povedal, da se je znašel pred različnimi izzivi, kako se odzvati, vendar je zavestno izbral način, ki bo konstruktivno vplival na sodelavko. Mojca pa je rekla, da je zvečer pred spanjem z možem prebrala kratek stavek, ki govori o tem, da moramo biti pogumni in sprejemati vsakdanje bolečine. V sebi se je borila in Marcel ji je čudovito pomagal pri tem koraku. Tega dopoldneva ne bomo nikoli pozabili, saj je bilo veselje med nami polno, ideje bogate in izvirne, ustvarjalni duh pa je prekipeval. To nenehno izkušamo. Če drug drugemu zavestno stopimo naproti, profesionalna strokovnost postane veliko bolj učinkovita.*

Ni dovolj, da se za vzgojo sebe odločim danes, ampak je to dolgotrajen napor. Odkar sem zaposlen v našem vrtcu, sem odkril, kako pomembni so odnosi. Prej sem prišel iz službe in takoj odšel delat v garažo, ker me je to sproščalo in zadovoljevalo. Ženo in oba otroka sem do večera pustil same. Sedaj se najprej pogovorimo, se dogovorimo, kaj bomo počeli popoldne, in veliko bolj smo srečni.

V vsakdanjem življenju so težave, problemi, stiske, nezadovoljstvo, strah in utrujenost neizbežni, toda lahko postanejo 'didaktična sredstva', preko katerih spoznavamo lastne zmožnosti in zmožnosti drugega v tem, kako ljubezen ustvarjati, jo soustvarjati in ponovno ustvarjati, če vaja ni uspela.

Danes vrtec sestavlja mozaik različnih oseb, poklicev in verskega prepričanja. Skoraj vsak vzgojitelj ima poleg strokovne izobrazbe še eno fakultetno: učitelj razrednega pouka, ekonomist, specialni pedagog, zdravnik dentalne medicine, obramboslovec, zgodovinar, likovni pedagog, komunikolog … in to je veliko bogastvo pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih projektov. Med skupno 20 zaposlenimi je 6 moških vzgojiteljev. Potem je tu še računovodstvo, tehnično in kuhinjsko osebje in samo vsi skupaj smo vzgojno osebje.

To je vstopanje in učenje 'umetnosti ljubezni'. V njej je izziv za samovzgojo, za izgradnjo naše identitete. Če je ogrožen naš občutek identitete, postanemo odvisni od drugih ljudi. Njihovo priznanje je potem temelj za naš občutek identitete … Samo človek, ki verjame vase, bo verjel v druge, ker je le tak človek lahko prepričan, da bo v prihodnosti isti, kot je danes, in da bo torej čutil in delal tako, kot čuti in namerava zdaj. To je jedro naše osebnosti, ki je nespremenljivo in ki se ohrani vse življenje, kljub spremenljivim okoliščinam in ne glede na spremembe v mnenju in občutkih.

Pri sebi vidim, da se mi vse bolj pogosto zgodi, da v reagiranju, recimo doma, dobim občutek, da nisem reagirala dobro ... In si rečem: »O, Barbara, zdaj pa par korakov nazaj, nazaj v vrtec! Kako bi naredili tam? Kako se učim reagirati od otrok? To ne velja le zanje, velja tudi zame!« In se učim, se spreminjam, vse bolj vidim, kaj vse je še pred mano ...

Za nami je petnajsto leto izredne izkušnje v vzgojno-izobraževalnem procesu, kjer se dan za dnem potrjujejo naša prizadevanja, ob katerih smo začutili in spoznali našo notranjo moč, ki jo prinaša skupnost. Naj se v vseh nas vedno znova prebudi pogum, ki ga vsak potrebuje za vzgojo tam, kjer se nahaja.

Slavi Snoj predava na seminarju (Foto: arhiv Slavi Snoj)